

OHJEITA KIRJALLISTEN TÖIDEN LAADINTAA VARTEN

Esineoikeus

Oikeustieteiden tiedekunta

Lapin yliopisto

1. Johdanto

Tämän ohjeen tavoitteena on esitellä perusasiat kirjallisten töiden laatimista varten esineoikeuden oppiaineessa. Kyse on *suosituksesta* siinä mielessä, että ohjeissa esitetyt mallit ovat vain yksi mahdollinen tapa. Jokainen voi halutessaan omaksua esimerkiksi muita viittaus- tai dokumentointitapoja. *Ainoa ehdoton vaatimus on, että valittu tapa on yksittäisen työn sisällä johdonmukainen.*

Oikeustieteelliseen kirjoittamiseen liittyviä kysymyksiä käsitellään laajemmin esimerkiksi teoksessa *Husa, Jaakko – Mutanen, Anu – Pohjolainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille, 2. uudistettu painos, Talentum, Helsinki 2008. Ks. myös Timonen, Pekka: Johdatus lainopin metodiin ja lainopilliseen kirjoittamiseen, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, Helsinki 1998. Tieteellisestä kirjoittamisesta yleisesti ks. lisäksi esimerkiksi Kinnunen Merja – Löytty Olli (toim.): Tieteellinen kirjoittaminen, 2. painos, Vastapaino, Tampere 2002.*

2. Kirjoituksen rakenne ja asetelut

Tekstin asettelu

Teksti kirjoitetaan normaalein aseteluin:

- riittävät marginaalit (2 cm)
 - jos kyse on sidottavasta kirjoituksesta vasemman reunan marginaalin on hyvä olla 4 cm
- fontti 12 pt (Times New Roman tai sitä vastaava)
 - alaviitteissä fonttikoko voi olla pienempi (10 tai 11 pt)
 - myös sisennetyissä jaksoissa, joissa esimerkiksi esitellään oikeustapauksen sisältöä, fonttikoko voi olla pienempi (11 pt)
 - otsikoissa voi käyttää suurempaa fonttikokoa, lihavointia, kursivointia jne.
- riviväli 1,5
 - riviväli 1 alaviitteissä, luettelosivuilla sekä sisennetyissä jaksoissa
- reunojen tasaus ja tavutuksen käyttö on suositeltavaa, myös alaviitteissä

– kappalejaon selkeyttämiseksi kappaleiden väliin jätetään tyhjä rivi

Kansilehti on kirjallisen työn ensimmäinen sivu, jossa ilmaistaan

- kirjoituksen otsikko
- kirjoittajan nimi ja opiskelijanumero
- opintojakson ja oppiaineen nimi
- paikka (Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta)
- työn esittämispäivämäärä tai valmistumisaika

Sivunumeroinnissa käytetään

- työn luettelosivuilla roomalaisia numeroita (I, II, III tai i, ii, iii) ja
- tekstiosuudessa arabialaisia numeroita (1, 2, 3)
 - tekstiosuus alkaa sivunumerosta 1
 - kansilehteen ei laiteta sivunumeroa näkyviin

Sisällysluettelo on kansilehteä seuraavalla sivulla (sivu II), ja se otsikoidaan: Sisällys.

Sisällysluettelossa esitetään

- luettelosivujen otsikot ja niiden numerointi
- kirjoituksen otsikot numeroineen
- lukujen ja alalukujen alkamissivut

Esimerkiksi:

SISÄLLYS

Sisällys	II
Lähteet	IV
Lyhenteet	X

1. JOHDANTO	1
2. PÄÄLUKU	3
2.1. <i>Ensimmäinen alaluku</i>	3
2.2. <i>Toinen alaluku</i>	8
2.2.1. Ensimmäinen alajakso	8
2.2.2. Toinen alajakso	10
2.3. <i>Kolmas alaluku</i>	14

Sisällysluettelossa voidaan esimerkiksi sisennyksin erottaa eritasoiset otsikot yllä olevan esimerkin tapaan.

Esimerkiksi ON-työt ovat pääsääntöisesti sen laajuisia, että niissä on tarpeen käyttää enintään kolmitasoista otsikointia. Jos alaotsikointia käytetään, alaotsakkeita on oltava kunkin yliotsakkeen alla vähintään kaksi (esim. 2.1. ja 2.2.).

Tekstissä ei suositella käytettäväksi ilman otsikkoa jääviä johdanto-kappaleita pääluvun ja alaluvun välissä.

Sisällysluettelon jälkeen kirjoitukseen sisällytetään lähteet sekä tarvittaessa luettelo kirjoituksessa käytetyistä tuomioistuinratkaisuksista ja lyhenneluettelo (otsikoidaan Lyhenteet). Lähdeluettelo lukuun ottamatta muiden luetteloiden tarpeellisuus arvioidaan aina tapauksittain.

3. Lähdeluettelo

Lähdeluettelon laatiminen kannattaa aloittaa samalla kun kirjoittaa varsinaista tekstiä. Oikeustieteellisessä kirjoittamisessa tyypillistä lähdeaineistoa ovat säädökset ja virallislähteet, oikeustapaukset, teokset ja artikkelit, internet-lähteet, mahdollisesti myös haastattelut ja luentomuistiinpanot. Lähdeluettelon pitää sisältää kaikki lähteet, joihin tekstissä on viitattu. Toisaalta lähdeluettelon voidaan merkitä vain ne lähteet, joihin tekstissä on viitattu. Lähdeluetteloon ei siten saa sisällyttää sellaisia lähteitä, joihin on tutustuttu työtä laadittaessa, mutta joita ei käytetä lopullisessa työssä.

Lähdeluettelossa voidaan erottaa eri lähteet omiksi luetteloikseen (esimerkiksi Kirjallisuus, Virallislähteet, Internet-lähteet, Oikeustapaukset). Erottelu ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeen. Kirjallisuus ja virallislähteet (hallituksen esitykset, komiteamietinnöt, valiokuntien lausunnot ja mietinnöt) esitetäänkin suhteellisen yleisesti samassa luettelossa. Oikeustapaukset (esim. KKO:n ratkaisut) esitetään kuitenkin aina omissa luetteloissaan, jos

ratkaisujen määrän tai merkityksen vuoksi tällainen luettelo niistä katsotaan kyseisen työn kannalta olevan tarpeen.

Eri kirjoittajien käyttämät – ja kustantajien vaatimat – lähdeluettelot voivat poiketa toisistaan huomattavasti. Yhtä oikeaa tapaa laatia lähdeluettelo ei voidakaan osoittaa. Erilaisia hyväksyttäviä malleja löytää esimerkiksi oikeustieteellisistä väitöskirjoista. Lähdeluettelon laadinnassa on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota muutamaan perussääntöön:

Kirjallisuus

- lähdeluettelo laaditaan aina aakkostettuna tekijöiden sukunimen mukaan
- lähdeluettelossa on mainittava kirjoittaja ja teoksen/artikkelin nimi, painostiedot sekä painopaikka ja -aika tai kustantaja/kustantajan kotipaikka, esim.

*Kartio, Leena: Esineoikeuden perusteet. 2., uudistettu painos. Jyväskylä 2001., tai
Kartio, Leena: Esineoikeuden perusteet. 2., uudistettu painos. Talentum Media Oy, Helsinki 2001.*

- oikeustieteellisissä teoksissa on perinteisesti ilmoitettu teoksen painopaikka, mikä on edelleen sallittu merkintätapa
- nykyään ollaan yhä enenevässä määrin siirtymässä muiden alojen käytäntöön, jonka mukaan teoksesta ilmoitetaan kustantaja ja kustantajan kotipaikka
- jälkimmäinen merkintätapa on suositeltavampi lähdeluettelon tarkoituksen kannalta; tieto teoksen painopaikasta ei nykyään helpota teoksen saatavuuden selvittämistä lainkaan samaan tapaan kuin tieto kustantajasta
- jos kirjoituksessa käytetään saman kirjoittajan samalta vuodelta olevia useampia lähteitä, lähteet erotetaan toisistaan lisäämällä vuosiluvun perään a, b, c jne., jos lähteet eivät niihin viitattaessa ole muuten erotettavissa, esim.

Tuomisto, Jarmo: KKO 2002:102. Yrityskiinnityksenhaltijan asema kiinnitetyn omaisuuden kokonaisluovutusta seuraavassa luovutuksensaajan konkurssissa. Teoksessa Pekka Timonen (toim.): KKO:n ratkaisut kommentein 2002:II. Jyväskylä 2003. S. 304–307. (Tuomisto 2003a)

Tuomisto, Jarmo: KKO 2003:43. Vakaa hallintaoikeus kiinteistöön ja kiinteistön luovutuksensaajan nautintasuojaa. Teoksessa Pekka Timonen (toim.): KKO:n ratkaisut kommentein 2003:I. Jyväskylä 2003. S. 303–306. (Tuomisto 2003b)

- alaviitteessä mainittuihin teoksiin viitataan lähdeluettelossa osoitetulla tavalla, esim. *Tuomisto 2003a, s. 306.*

- edellisestä esimerkistä ilmenee myös, että lähteenä olevista artikkeleista ilmoitetaan artikkelin alku- ja loppusivut
- jos artikkeli on julkaistu teoksessa, jonka toimittaja on teoksessa ilmoitettu, myös toimittajan voi ilmoittaa lähdeluettelon tiedoissa
- artikkeleista, jotka on julkaistu aikakausjulkaisuissa, joissa on vuosittain juokseva sivunumerointi (numeron 2 sivut alkavat siitä, mihin numeron 1 sivut päättyivät), lehden numeroa ei tarvitse ilmoittaa, sivunumerot riittävät

Internetissä julkaistut artikkelit merkitään muiden kirjallisuus- ja virallislähteiden kanssa samaan ryhmään. Artikkelin yksilöinnin yhteydessä lähdeluettelossa mainitaan internet-sivu, jolta artikkeli on saatavissa sekä päivä, jolloin sivulla on vierailtu, esim.

Kaisto, Janne: Tekijänoikeudesta panttauksen ja ulosmittauksen kohteena. Edilex Asiantuntijakirjoitus 27.8.2002. (www.edilex.fi, 20.8.2009)

Jos internetissä on julkaistu muuttamattomana aiemmin esim. jossakin aikakausjulkaisussa tai juhla-kirjassa ilmestynyt artikkeli, siihen voi viitata alkuperäisjulkaisun tietojen mukaan, vaikka teksti olisikin haettu internetistä, esim. Edilexistä.

Muut internet-lähteet kuin artikkelit merkitään tapauksesta riippuen joko muiden lähteiden kanssa tai erillisen otsakkeen alle omaksi ryhmäkseen. Ne merkitään lähdeluetteloon mainitsemalla sivun otsikko, täydellinen internet-osoite sekä päivämäärä, jolloin tieto on haettu kyseiseltä sivulta, esim.

Suomen Pankkiyhdistyksen lainsäädäntöaloite oikeusministeriölle 10.1.2006, Toisen maalla olevan rakennuksen käyttö vakuutena. www.fkl.fi > Ajankohtaista > Lausunnot > Suomen Pankkiyhdistyksen lausunnot 2006 (20.8.2009)

Virallisaineisto, kuten hallituksen esitykset, eduskunnan valiokuntamietinnöt, oikeustapaukset yksilöidään lähdeluetteloon asianmukaisilla tunnistetiedoilla. Vaikka tällainen aineisto olisi haettu internetistä (esimerkiksi Finlex), virallisaineiston yhteydessä ei mainita internet-sivua. Esim.

Hallituksen esitys Eduskunnalle maakaareksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 120/1994 vp. (HE 120/1994 vp)

Komiteanmietintö 2006:1, Sähköistä kiinteistönvaihdamta selvittävän toimikunnan loppumietintö, Oikeusministeriö. (KM 2006:1)

Säädöksiä (lakeja, asetuksia, EU:n säädöksiä, kansainvälisiä sopimuksia) ei merkitä lähdeluetteloon eikä niistä tehdä erillistä luetteloa. Koska useimmista säädöksistä käytetään tekstissä lyhennettä, lyhenteet merkitään lyhenneluetteloon. Jos lyhennettä ei käytetä, säädös mainitaan ainoastaan tekstissä.

4. Alaviitteet

Kirjallisuusviitteet. Kirjoituksissa käytetyt lähteet on *dokumentoitava* eli on ilmoitettava, mistä lähteestä ja miltä kohtaa tieto on saatu. Oikeustieteellisessä kirjoittamisessa dokumentointiin kiinnitetään erityistä huomiota ja siinä tulee olla huolellinen.

Dokumentointi tapahtuu alaviittein sivun alareunassa. Alaviitteessä käytetty lähde merkitään esimerkiksi seuraavasti:

– tekijän/tekijöiden sukunimi, julkaisuvuosi ja sivu(t).

Kartio 2001, s. 183–198.

Jokela – Kartio – Ojanen 2004, s. 220.

– oikeustieteellisessä kirjallisuudessa tekijän nimi on ollut tapana *kursivoida* (tämä ei kuitenkaan ole pakollista)

– vuosiluvun jälkeen voi laittaa pilkun (tämäkään ei ole pakollista, mutta omaksuttu tapa on oltava johdonmukainen)

– s. lyhenteen jälkeen piste ja välilyönti ja sivunumeron jälkeen piste

– viitattaessa useampaan peräkkäiseen sivuun sivunumerot on syytä ilmoittaa täsmällisesti alku- ja loppusivuineen; viittaukset s. 1 s. (= s. 1–2) ja s. 1 ss. (= useampia sivuja sivulta 1 lähtien) eivät ole suositeltavia

Virallislähteisiin (esimerkiksi hallituksen esityksiin) viitataan samoin kuin kirjallisuuteen:

HE 120/1994 vp, s. 12.

– kursivoinnin voi tehdä tai jättää pois, valittua tapaa noudatettava johdonmukaisesti (vaikka kursivoisi kirjoittajan nimet voi silti jättää johdonmukaisesti kursivoimatta virallislähteet)

Aikakausilehdistä voidaan alaviitteessä mainita myös lehden nimi tai lehden vakiintunut lyhenne, esim.

Kaisto – Lohi LM 2006, s. 922–925.

Tepora DL 2009, s. 367–368.

Kokoomateokseen, jossa on eri kirjoittajia ja jossa kunkin kirjoittajan osuus on ilmoitettu, viitataan samalla tavalla kuin aikakausijulkaisuihin.

Tuomisto 2000, s. 92–94.

Niemi 2008, s. 233–235.

Tuomiston kirjoitus on teoksesta Varallisuusosoikeuden kantavat periaatteet, Niemen taas juhlakirja-artikkeli.

Alaviitteessä viitataan usein moniin lähteisiin. Jos kyse on samanarvoisista lähteistä, ne mainitaan ilmestymisjärjestyksessä, ja erotetaan toisistaan pilkulla. Jos julkaisut ovat ilmestyneet samana vuonna, ne mainitaan aakkosjärjestyksessä.

Kartio 2001, s. 256, Tepora 2006, s. 138–139.

Jos kirjoittaja haluaa korostaa jonkin lähteen merkitystä, tällainen lähde mainitaan ensin. Toissijainen lähde taas erotetaan muista lähteistä pisteellä ja sen eteen laitetaan usein merkintä *Ks. myös*. Lyhennettä *vrt.* käytetään, jos halutaan ilmaista, että lähteessä esitetty kanta poikkeaa esimerkiksi kirjoittajan kannasta.

Havansi 1992, s. 14–18. Ks. myös Tammi-Salminen 2006, s. 19–23. Vrt. Tepora –

Kaisto – Hakkola 2009, s. 26–27.

Edellä on käsitelty *dokumentoivia* alaviitteitä eli alaviitteitä, joissa mainitaan ainoastaan lähde. Oikeustieteelliselle tutkimukselle on leimallista *keskustelevat* alaviitteet, joissa kirjoittaja esittää kommentteja tai lisähuomiota. On kuitenkin suositeltavaa, että

alaviitteen keskustelua ei tarpeettomasti laajenneta. Alaviitteissä keskustelemisen vaihtoehtona on sijoittaa kannanotot esimerkiksi sisennetyiksi jaksoiksi varsinaiseen tekstiin.

Alaviitteen paikkaa koskeva pääsääntö on, että alaviitenumero tulee tekstissä *pisteen jälkeen*. Jos viittaus koskee selvästi vain virkkeen sisällä olevaa käsitettä tai ilmaisua, alaviitenumero laitetaan tuon käsitteen tai ilmauksen jälkeen, virkkeen sisälle. Kappaleen lopussa oleva alaviitenumero voidaan sijoittaa ennen pistettä, jos viittaus kohdistuu selvästi vain kappaleen viimeiseen virkkeeseen ja tämä olisi muutoin epäselvää.

Säädöksiin, kuten lakeihin, asetuksiin tai esimerkiksi direktiiveihin viitataan yleensä *tekstissä* – ei alaviitteessä. Säädöksillä on usein vakiintuneet lyhenteet, jotka on syytä hallita ja joita voidaan tekstissä käyttää. Säädöksestä käytetyt lyhenteet ilmoitetaan lyhenneluettelossa, jos sellainen työssä on. Tällöin luettelossa ilmoitetaan säädöksen lyhenteen ja nimen lisäksi säädöskokoelman numero ja ainakin säädöksen antamisvuosi. Ellei työssä ole lyhenneluetteloa säädöksestä ilmoitetaan siihen ensimmäistä kertaa viitattaessa siitä käytettävä lyhenne, säädöskokoelman numero ja säädöksen antamisvuosi:

maakaari (MK, 540/1995)

Pykälämerkintöjen osalta on syytä huomata, että suurimmassa osassa säädöksiä §-numerointi on juokseva lain alusta loppuun (esim. velkakirjalaki), mutta osassa §-numerointi juoksee luvuittain (esim. maakaari). Tästä johtuen §-merkinnät vaihtelevat. Esim.

velkakirjalain (VKL, 622/1947) 14.1 § tai
velkakirjalain (VKL, 622/1947) 14 §:n 1 momentti

maakaaren (MK, 540/1995) 2:1.1 tai
maakaaren (MK, 540/1995) 2 luvun 1 §:n 1 momentti

Säädösten nimet kirjoitetaan tekstissä *pienellä alkukirjaimella*.

Oikeustapauksiin viitataan tekstissä samalla tavalla kuin säädöksiin. Oikeustapauksista merkitään näkyviin tuomioistuimen nimilyhenne ja tapauksen tunnistetiedot. Esimerkiksi korkeimman oikeuden julkaistut ratkaisut yksilöidään niiden vuosikirjanumerolla:

KKO 2009:41
KKO 1985 II 188

Jos kirjoituksessa käytetään muiden maiden tuomioistuinten antamia ratkaisuja, niiden osalta käytetään alkuperämaan tunnustetietoja. Esimerkiksi Ruotsin korkeimman oikeuden (HD) ratkaisut ilmoitetaan vakiintuneen tavan mukaan viittaamalla julkaisun NJA (Nytt Juridiskt Arkiv) sivunumeroon. Nytemmin käyttöön otettu vaihtoehtoinen tapa on viitata ratkaisunumeroon.

NJA 2002 s. 142 (tai NJA 2002:18)

Tuomioistuinten nimet kirjoitetaan tekstissä *pienellä alkukirjaimella*: korkein oikeus (KKO).